

Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Gelecek Beklentilerinin Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkileri

İlker KILIÇMAN^a, Rukiye ÇINAR BALCI^b, Ahmet Alparslan CÖHCE^c,

Harun ÇÖPÜR^d, Eda GÜZEL^e, Beste ÖZDEMİR^f

^a Karamanoğlu Mehmetbey University, Karaman, Türkiye - ikilicman@kmu.edu.tr - ORCID No: 0000-0002-3531-6561

^b Karamanoğlu Mehmetbey University, Karaman, Türkiye - rukiyecinar70@gmail.com - ORCID No: 0000-0002-2568-482X

^c Karamanoğlu Mehmetbey University, Karaman, Türkiye - aalpcohce@kmu.edu.tr - ORCID No: 0000-0003-0980-0912

^d Karamanoğlu Mehmetbey University, Karaman, Türkiye - haruncopur@kmu.edu.tr - ORCID No: 0000-0003-3526-6223

^e Karamanoğlu Mehmetbey University, Karaman, Türkiye - edaguzel27@gmail.com - ORCID No: 0000-0001-9974-1850

^f Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Türkiye - beste_ozdmr@hotmail.com - ORCID No: 0000-0001-8461-8366

Öz

Ergenlik döneminin duygusal, fiziksel ve çevre faktörleri açısından değişimin ve gelişimin en yoğun yaşandığı ve önemli kararların alındığı yaş aralığı lise yıllarıdır. Yaşanan bu değişim ve gelişmelere uyum sağlamak, kariyer hayatına yön verecek kararlar almakla ilgili sorumluluklar yüklenen birey için ergenlik bu yıllarda zorlu bir dönemdir. Psikolojik anlamda zorlu geçen bu yıllarda, bireyi bekleyen ileri dönem hayatı ile ilgili gelecek beklentileriyle meydana gelen kaygı, belirsizlik, öngörü, umut vb. duygular bireyin yaşam doyumu önceki yıllara oranla değişiklik göstermektedir. Bu araştırmanın amacı lisede öğrenim gören öğrencilerin gelecek beklentilerinin yaşam doyumları üzerindeki etkilerin incelenmesidir. Örneklem grubu uygun örnekleme yöntemi kullanılarak Karaman ili Ermenek İlçesinde öğrenim gören 14-18 yaş arası 172 kız ve 148 erkek olmak üzere toplam 320 lise öğrencisinden oluşmaktadır.

Çalışmada, “Ergen Gelecek Beklentisi Ölçeği” (EGBÖ) ve “Yaşam Doyum Ölçeği” kullanılmıştır. Normallik analizleri sonucunda değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde Spearman korelasyon katsayısı, Non-parametrik Testlerden, ikili değişkenlerin incelenmesinde Mann-Whitney U testi, 3 veya 3’den fazla değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Araştırma sonuçları, gelir düzeyi düşük olan ailelerin yüksek olan ailelere göre yaşam doyumu ve ergen gelecek beklentisinin düşük olduğunu göstermektedir. Kendilerine boş zaman ayıran öğrencilerin ayırmayanlara göre ergen gelecek beklentisi ve yaşam doyum bulgu sonuçlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ergen gelecek beklentisi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye bakıldığında değişkenler arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü doğrusal bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Lise öğrencileri, gelecek beklentisi, yaşam doyumu

The Effects of High School Students' Future Expectations on Life Satisfactio

Abstract

In terms of emotional, physical and environmental factors of adolescence, the age range in which the most intense change and development is experienced and important decisions are taken is the high school years. Adolescence is a difficult period in these years for the individual who has responsibilities to adapt to these changes and developments and to take decisions that will guide her career life. In these psychologically challenging years, anxiety, uncertainty, foresight, hope etc. emotions, the individual's life satisfaction varies compared to previous years. The aim of this study is to examine the effects of high school students' future expectations on their life satisfaction. The sample group consists of a total of 320 high school students, 172 girls and 148 boys, between the ages of 14-18, studying in the Ermenek District of Karaman province, using the convenient sampling method. variables. The results of the research show that families with low income levels have lower life satisfaction and adolescent future expectations than families with high income. It has been determined that the adolescent future expectation and life

Received : 2022-06-08

Accepted : 2022-08-24

Published : 2022-10-27

Cite as : Kılıçman, İ., Balcı, R.Ç., Cöhce, A., Çöpür, H., Güzel, E., Özdemir, B. (2022). Lise Öğrencilerinin Rekreatif Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi. *Anatolia Social Research Journal* , 1(1), 91-105

“Adolescent Future Expectation Scale” and “Life Satisfaction Scale” were used in the study. Spearman correlation coefficient was used to determine the relations between the variables as a result of the normality analysis, the Mann-Whitney U test was used to analyze the binary variables, and the Kruskal-Wallis test was used to determine the relations between 3 or more satisfaction results of the students who spare time for themselves are higher than those who do not. When the relationship between adolescent future expectation and life satisfaction is examined, it is seen that there is a moderate and positive linear relationship between the variables.

KeyWords: High School Students, Future Expectations, Life Satisfaction

EXTENDED ABSTRACT

Purpose

In terms of emotional, physical and environmental factors of adolescence, the age range in which the most intense change and development is experienced and important decisions are taken is the high school years. Adolescence is a difficult period in these years for the individual who has responsibilities to adapt to these changes and developments and to take decisions that will guide his career life. In these psychologically challenging years, anxiety, uncertainty, foresight, hope etc. emotions, the individual's life satisfaction varies compared to previous years. The aim of this research is to determine the effects of the future expectations of high school students on their life satisfaction, using the Adolescent Future Expectation scale developed by Tuncer (2011), and the Life Satisfaction Scale developed by Diener, Emmons, Larsen, and Griffin (1985) to measure students' life satisfaction. and the effects of high school senior students' future anxieties on their life satisfaction.

Design/Methodology/Approach

The sample group consists of a total of 320 high school students, 172 girls and 148 boys, studying in Ermenek District of Karaman province by using convenient sampling method. Appropriate sampling method in the study Büyüköztürk et al. (2010). Within the scope of this research, non-random, convenient sampling method was used for the selection of the study group.

While “Adolescent Future Expectation Scale” and “Life Satisfaction Scale” were used in the study, Spearman correlation coefficient was used to determine the relations between variables as a result of normality analysis, Mann-Whitney U test was used for non-parametric tests and the Mann-Whitney U test was used for the analysis of the relations between 3 or more variables. Kruskal-Wallis test was used to determine

Findings

Mann-Whitney U test results are presented. It was determined that there was no significant difference between male and female participants in terms of all sub-dimensions of Adolescent Future Expectations scale (work and education, marriage and family, religion and society, health and life) and Life Satisfaction Scale scores ($p > 0.05$).

According to Kruskal Wallis test results; All sub-dimensions of the Adolescent Expectations Scale (work and education, marriage and family, religion and society, health and life) and the scores obtained from the Life Satisfaction Scale of the grade levels (9th, 10th, 11th and 12th grades) in which the participants continue their education. it was determined that there was no significant difference ($p > 0.05$).

According to Kruskal Wallis test results; It was determined that there was no significant difference between the income levels of the families of the participants (low, medium, high) in terms of "marriage and family" and "religion and society" sub-dimensions of the Adolescent Future Expectations Scale ($p > 0.05$). Adolescent Future Expectations Scale “work and education” ($H(2) = 6.309; p = .043$) and “busy” ($H(2) = 7.631; p = .022$) sub-dimensions and Life Satisfaction Scale ($H(2) = 9.706; p = .008$) scores, there was a significant difference between the income levels of the families of the participants. According to the pairwise comparisons made between the groups, the scores of the participants with a high family income level (Mean=5.80) in terms of the scores obtained from the Life Satisfaction Scale are significantly higher than the scores of the participants with a low family income level (Mean=3.50) ($p < .005$). In the "work and education" sub-

dimension of the Adolescent Future Expectations Scale, the scores of the participants with low family income (Mean=4.45) are significantly lower than the scores (Mean=5.00) of the participants with high family income ($p < 0.05$).

According to the Mann-Whitney U test results, it can be stated that there is no significant difference between the Adolescent Future Expectations Scale and its sub-dimensions (work and education, marriage and family, religion and society, health and life) scores and Life Satisfaction Scale scores in terms of the parents of the participants being together ($p > .005$).

According to Kruskal Wallis test results; There is no significant difference between the Adolescent Future Expectations Scale and its sub-dimensions (work and education, marriage and family, religion and society, health and life) scores and Life Satisfaction Scale scores in terms of mothers' education levels (primary school, secondary school, high school, undergraduate and above) of the participants. It was determined that there was no ($p > .005$).

According to Kruskal Wallis test results; It has been determined that there is no significant difference between the scores of the Adolescent Future Expectations Scale and its sub-dimensions "work and education", "marriage and family", "religion and society" in terms of the leisure levels that the participants allocate for themselves. Adolescent Future Expectations Scale "health and life" sub-dimension scores ($H(3)=13.554; p=.004$) differed significantly in terms of the variable of the leisure time that the participants allocated for themselves, and in terms of the Life Satisfaction Scale scores ($H(3)=9,176; p=.027$) were found to show a significant difference. By pairwise comparisons between groups, the Adolescent Future Expectations Scale "health and life" sub-dimension scores (Mean=4.75) of the participants who had 5 hours or more of spare time for themselves were compared to the scores of the participants who did not spare any time (Mean=3.75).) was found to be significantly higher ($p < 0.005$). It can be stated that the Life Satisfaction Scale scores (Mean=4.00) of the participants who have 5 hours or more of free time for themselves are significantly higher than the scores of the participants who do not spare any free time (Mean=3.00) ($p < .005$).

According to the results of the Spearman correlation test conducted to determine the relationship between the scores of the participants from the Adolescent Future Expectation (EGDS) scale and the scores they received from the Life Satisfaction (LDS) scale, it can be stated that there is a moderate and positive linear relationship between the two variables ($r=.494, p=.000$).

Practical Implications

In the study, it was determined that there was no significant difference between male and female participants in terms of all sub-dimensions of the Adolescent Future Expectations Scale (work and education, marriage and family, religion and society, health and life) and Life Satisfaction Scale scores.

According to the results of the research, it was determined that the grade levels of the participants (9th, 10th, 11th and 12th grades) Adolescent Expectations (work and education, marriage and family, religion and society, health and life) and Life Satisfaction did not show a significant difference. In a similar study (Yazıcı Çelebi and Çelebi 2018), a significant difference was found between class differences in terms of life satisfaction.

According to the results of the research, it was determined that there was no significant difference between the income levels of the families of the participants (low, medium, high) in terms of Adolescent Future Expectations ("marriage and family" and "religion and society"). Again, it was determined that there was a significant difference between the income levels of the participants' families. According to the pairwise comparisons made between the groups, participants with high level of family income had significantly higher Life Satisfaction than participants with low family income. In the Adolescent Future Expectations ("work and education") sub-dimension, participants with low family income are significantly lower than participants with high family income.

According to the research results; Adolescent Future Expectations (work and education, marriage and family, religion and society, health and life) and Life Satisfaction were not found to be significantly different in terms of the participants' parents being together.

It has been determined that there is no significant difference between Adolescent Future Expectations (work and education, marriage and family, religion and society, health and life) and Life Satisfaction in terms of mothers' education levels (primary school, secondary school, high school, undergraduate and above) of the participants. Likewise, it has been determined that there is no significant difference between Adolescent Future Expectations (job and education, marriage and family, religion and society, health and life) and Life Satisfaction in terms of father's education levels (primary school, secondary school, high school, undergraduate and above) of the participants.

Adolescent Future Expectations (“work and education”, “marriage and family”, “religion and society”) were not found to be significantly different in terms of the leisure time spent by the participants. Again, it was determined that Adolescent Future Expectations (“health and life”) differed significantly in terms of the variable of the leisure levels that the participants allocated for themselves, and there was a significant difference in terms of Life Satisfaction. Adolescent Future Expectations (“health and life”) of the participants who had 5 hours or more of free time for themselves were found to be significantly higher than the participants who did not spare any time for themselves. It was observed that the Life Satisfaction of the participants who had 5 hours or more of free time for themselves was significantly higher than the participants who did not spare any free time for themselves.

Originality / Value

When the relationship between Adolescent Future Expectation and Life Satisfaction of the participants is examined, it is seen that there is a moderate and positive linear relationship between the two variables. It has been observed that the higher the Adolescent Future Expectation level is, the higher the level of Life Satisfaction. The future expectations of adolescents reveal their fears about the future.

1. GİRİŞ

Ergenlik, 12-18 yaş aralığı çocukluk döneminden yetişkinliğe doğru geçiş aralığı olarak tanımlanmaktadır(Spear;2000). Bu zaman aralığının en zorlu yılları lise dönemine denk gelmekte olup, aynı zamanda geleceğe yönelik önemli kararların verildiği bir zaman aralığında yer almaktadır. Ergenlik, kimlik bunalımıyla birlikte toplumsal, ahlaki ve bilişsel yönden birçok değişikliklerin meydana geldiği aynı zamanda geleceğe dair planlamaların yapıldığı gelişimsel sorumluluk dönemidir(Erikson;1968). Geleceğe dair bir takım planlamaların yapıldığı bu dönemde yaşam beklentileri doğrultusunda meydana gelmektedir. Oluşan bu yaşam beklentileri bireyin etrafındaki etkileşimde bulunduğu bireylerinde yaşam beklentileriyle bağlantılı bir çevrenin unsuru olarak görülebilir(Yavuzer ve ark., 2005).

Ergenlik dönemi bireylerinin beklentilerinin çoğunlukla eğitim, iş ve ekonomik konularla bağlantılı olduğunu ve bu beklentileri aile yaşamı ve sağlık ile ilgili gelecek beklentileri şeklinde sıralayabiliriz (Bayoğlu ve Purutçuoğlu: 2010). Gelecek beklentisinin meydana gelmesindeplanlama, davranışlara şekil verme ve zaman gibi pek çok bilişsel süreç, ümit etmek ve umutsuzluk gibi duygular ve tutumlar tesir etmektedir(Aunola ve Nurmi, 2005). Gelecek beklentisi, bireylerin gelecekle ilişkilifikir, ilgi ve kaygılarını içeren bilişsel haritalardır (Çuhadar ve ark., 2019).

Yaşam doyumu kavramsal olarak ilk Neugarten tarafından 1961 yılında önerilmiştir ve yaşam doyumu kavramını, bireylerin ne istedikleri ile neye sahip olduklarının kıyaslaması sonucunda elde edilen durum ya da sonuç olarak ifade etmiştir. Diener, 1984 yılında yaşam doyumunu ruh sağlığının önemli faktörlerinden bir olduğunu vurgulamaktadır. Yaşam doyumu, bireyin arzu ve isteklerinin karşılandığı oranda artış göstermektedir(Diener, 2000). Yaşam memnuniyeti, günlük hayatta mutlu olmak, hayatı anlamlı bulma, hedeflere ulaşmada motivasyonun yüksek olması, bireyin ekonomik ve sosyal anlamda refah düzeyinin

yüksek olması, fiziksel olarak kendini iyi hissetmesi olarak tanımlanmıştır(Keser, 2005). Yaşam doyumu, hayat tatmini demek değildir, belli bir durumdan memnun kalırken tüm yaşamını da memnun etmektir. Başka bir ifadeye göre yaşam doyumu, kişinin hayatından duyduğu memnuniyet olarak tanımlanır (Diener ve Lucas, 1999).Yaşam doyumu, bireylerin etkileşim halinde oldukları hayatında yer alan diğer bireylere yönelik değerlendirmeleri ve bu çevresine dair yaşam kalitesini ifade etmektedir(Suldo ve ark., 2006).

Ergenlik içerisinde bulunulan dönemden dolayı meydana gelen fiziksel gelişimlere, duygusal gelişimlere ve bilişsel gelişimlere uyum sağlamaya çalışırken, meslek seçimine karar vermesi gereken, öte yandan geleceğe dair birçok kaygı içerikli duygular ile mücadele halinde olmak bu dönemi daha zorlu bir hale getirmektedir. Her anlamda yoğun değişimlerin yaşandığı ergenlik dönemi, bireylerin duygularında ki iniş çıkışların olduğu, aynı zamanda sorumluluk seviyesinin arttığı yani zihinsel sağlıklarının etkilendiği bir zaman aralığıdır. Yaşam doyum kavramı da zihinsel sağlığa etki eden en önemli unsurlardan biri kabul edilir (Yazıcı Çelebi ve Çelebi;2018).

Ergenlik dönemi öğrencilerinin gelecek beklentileri farklı yönlerden önemli bilgiler barındırır ve bu dönemdeki bireylerin hayatlarına dair memnuniyet düzeyleri hakkında bilgi verir (Tuncer, 2011). Ergenlik dönemi bireylerinin endişe ve merak duygularının yanına eğitim sistemi de eklendiğinde, öğrencilerin zorunlu eğitimleri bittiğinde alacakları mesleki kararlar yaşam doyumunu büyük ölçüde etkilemektedir.

Geleceğe dair pozitif inançların, uzun dönemli planlar, daha iyi bir eğitime ve işe sahip olunacağına dair inanç, yaşam doyumu ile birbirine bağlıdır. Ergen gelecek beklentisi ve Yaşam doyumuna ilişkin yapılan araştırmalar doğrultusunda lise çağındaki bireylerin geleceğe yönelik olumlu veya olumsuz gelişmelerin, kariyer yaşamları ile ilgili alınacak veya alınan kararlar yaşam doyumuyla doğrudan ve dolaylı olarak ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu araştırmalar doğrultuda hazırlanan bu çalışmada da Ergen gelecek beklentilerinin yaşam doyumunu üzerine etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Uygun örnekleme yöntemi Büyüköztürk ve ark. (2010) tarafından, gerek zaman gerekse de işgücü gibi karşılaşılabilecek olan sınırlılıklar sebebiyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesi olarak tanımlanmıştır. Bu araştırma kapsamında da çalışma grubunun seçimi için seçkisiz olmayan, uygun örnekleme yönteminden yararlanılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Karaman İli Ermenek İlçesinde öğrenimlerine devam etmekte olan lise öğrencilerinden meydana gelmekte olup örnekleme dahil edilecek olan katılımcılar uygun örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Buna göre örneklem grubu 320 (172 kadın ve 148 erkek) lise öğrencisi bireyden oluşmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak araştırmada kişisel bilgi formuna ilave olarak; öğrencilerin ergen gelecek beklentileri için Tuncer (2011) tarafından geliştirilen “Ergen Gelecek Beklentisi Ölçeği (EGBÖ)” kullanılmıştır. EGBÖ, 4 alt boyut (İş ve Eğitim, Evlilik ve Aile, Din ve Toplum, Sağlık ve Yaşam) ve 25 maddeden oluşmakta olup 7’li likert tipi bir ölçektir. EGBÖ de tersten puanlanan madde bulunmamaktadır. Maddeler “Kesinlikle katılmıyorum”, “Biraz katılıyorum”, “katılmıyorum”, “kararsızım”, “katılıyorum”, “Biraz Katılıyorum”, ve “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde yanıtlanmaktadır. Puanlamada “Kesinlikle katılmıyorum” 1, “Biraz katılıyorum” 2, “katılmıyorum” 3, “kararsızım” 4, “katılıyorum” 5, “Biraz Katılıyorum” 6, ve “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtı 7 puan almaktadır. Öğrencilerin yaşam doyumlarını ölçmek amacıyla, Diener ve ark. (1985) tarafından geliştirilen “Yaşam Doyumu Ölçeği” (YDÖ) Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçe’ye uyarlanarak, geçerlilik ve güvenilirliği yapılan “Yaşam Doyum Ölçeği”

kullanılmıştır. Ölçek 7'li Likert Tipi olup (1= Kesinlikle Katılmıyorum, 7= Kesinlikle Katılıyorum) tek alt boyut ve 5 maddeden oluşan ölçektir.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

İstatistik analiz süreçleri kapsamında farklılık analizleri sürecinde; bağımsız iki grup arasındaki farkın incelenmesinde, her iki grup kapsamındaki verilerin normal dağılım göstermeleri ve grup varyanslarının eşit olması varsayımları bulunmaktadır (Lorcu, 2015). Bağımsız üç ya da daha fazla grup arasındaki farklılığın da analiz edilmesinde örneklemin seçildiği ana kütlelerin normal dağılım göstermesi ve bunun yanında varyanslarının da eşit olması gözetilmektedir (Alpar, 2014; Lorcu, 2015). Bu varsayımların karşılanmadığı veri setlerinde, üçten fazla bağımsız grup arasındaki farklılığın incelenebilmesi için parametrik olmayan testlerden Kruskal-Wallis Testi ile iki bağımsız grup arasındaki farklılığın incelenebilmesi için Mann Whitney-U Testi önerilmektedir (Baştürk, 2011; Orhunbilge, 2000; Alpar, 2014, Lorcu, 2015). Katılımcıların; Ergen Gelecek Beklentileri (EGBÖ) ile Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ) üzerinden almış oldukları puan ortalamaları ile verilerin nasıl bir dağılım gösterdiğini belirlenmesi amacıyla uygulanan Kolmogorov-Smirnov Testi ile Shapiro-Wilk testi anlamlılık değerleri (p) Tablo 2 kapsamında sunulmuştur. Anlamlılık değerleri (p) verilerin parametrik olmayan (NonParametric) bir yapıda olduğunu göstermektedir. Parametrik testlerin uygulanabilmeleri için istenen normal dağılım ve varyansların eşitlikleri varsayımları karşılanmadığından, uygulanacak farklılık analizleri için Non-parametrik Testlerden Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis Testlerinin uygulanmaları tercih edilmiştir.

3. BULGULAR

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgileri

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kadın	172	53,8
	erkek	148	46,2
	Toplam	320	100,0
Kaçınıcı sınıf	9. sınıf	113	35,3
	10. sınıf	130	40,6
	11. sınıf	61	19,1
	12. sınıf	16	5,0
	Toplam	320	100,0
Ailegelirdurumu	düşük	56	17,5
	orta	255	79,7
	yüksek	9	2,8
	Toplam	320	100,0
Anne eğitimdüzeyi	ilkokul	146	45,6
	ortaokul	87	27,2
	Lise	70	21,9
	Lisans ve üzeri	17	5,3
	Toplam	320	100,0
Baba eğitim düzeyi	ilkokul	125	39,1
	ortaokul	84	26,3
	Lise	92	28,7
	Lisans ve üzeri	19	5,9
	Toplam	320	100,0
Anne baba birlikte mi	evet	292	91,3
	hayır	28	8,8
	Toplam	320	100,0
Bir gün içerisinde kendinize ayırdığımız boş zaman süresi?	Hiç	31	9,7
	1-3 saat	158	49,4
	3-5 saat	85	26,6
	5 saat ve üzeri	46	14,4
	Toplam	320	100,0

Tablo 2. Ölçek ve Alt Boyut Puanlarının Dağılımları

Ölçek/Alt Boyut	Madde Sayısı	N	Ort.	Ss	P
Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği(EGBÖ)	25	320	4,64	1,215	,000
EGBÖ1 (İş ve Eğitim)	11	320	4,85	1,416	,000
EGBÖ2 (Evlilik ve Aile)	7	320	4,43	1,684	,000
EGBÖ3 (Din ve Toplum)	3	320	4,55	1,488	,000
EGBÖ4 (Sağlık ve Yaşam)	4	320	4,52	1,490	,000
Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)	5	320	3,91	1,550	,001

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine göre Ergen Gelecek Beklentileri ile Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarına ilişkin Mann-Whitney U Test Sonucu

Altboyutlar	Değişken	N	Ortanca	Sıra Ort.	U	P
Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği(EGBÖ)	Kadın	172	4,80	156,59	13.400	,415
	Erkek	148	4,84	165,04		
EGBÖ1 (İş ve Eğitim)	Kadın	172	5,04	165,04	11.947	,344
	Erkek	148	4,95	155,22		
EGBÖ2 (Evlilik ve Aile)	Kadın	172	4,42	147,09	26.061	,055
	Erkek	148	5,00	176,09		
EGBÖ3 (Din ve Toplum)	Kadın	172	4,16	153,89	24.891	,167
	Erkek	148	5,00	168,18		
EGBÖ4 (Sağlık ve Yaşam)	Kadın	172	4,50	155,82	24.559	,328
	Erkek	148	4,75	165,94		
Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)	Kadın	172	4,00	152,79	25.079	,108
	Erkek	148	4,10	169,46		

Tablo 3'te Mann-Whitney U testi sonuçları sunulmuş olup; kadın ve erkek katılımcılar arasında Ergen Gelecek Beklentileri ölçeğinin tüm alt boyutları (iş ve eğitim, evlilik ve aile, din ve toplum, sağlık ve yaşam) ve Yaşam Doyumu Ölçeği puanları bakımından anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 4. Katılımcıların Eğitim Gördükleri Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Ergen Gelecek Beklentileri ile Yaşam Doyumu Puanlarının Farklılık Analizine ilişkin Kruskal-Wallis Test Sonucu

Ölçek/Altboyutlar	Değişken	N	Ortc.	H	P
Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği(EGBÖ)	9.sınıf	113	5,16	6,723	,081
	10.sınıf	130	4,72		
	11.sınıf	61	4,84		
	12. sınıf	16	4,50		
EGBÖ1 (İş ve Eğitim)	9.sınıf	113	5,18	6,308	,098
	10.sınıf	130	4,86		
	11.sınıf	61	5,00		

EGBÖ2 (Evlilik ve Aile)	12. sınıf	16	4,81	7,580	,056
	9.sınıf	113	4,71		
	10.sınıf	130	4,50		
	11.sınıf	61	5,00		
EGBÖ3 (Din ve Toplum)	12. sınıf	16	4,00	6,065	,108
	9.sınıf	113	5,00		
	10.sınıf	130	4,66		
	11.sınıf	61	4,66		
EGBÖ4 (Sağlık ve Yaşam)	12. sınıf	16	4,33	7,039	,071
	9.sınıf	113	4,75		
	10.sınıf	130	4,50		
	11.sınıf	61	4,25		
Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)	12. sınıf	16	4,37	6,155	,104
	9.sınıf	113	4,20		
	10.sınıf	130	4,00		
	11.sınıf	61	4,00		
	12. sınıf	16	3,90		

Tablo 4'te Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre; katılımcıların öğrenimlerine devam ettikleri sınıf düzeylerinin (9., 10., 11. ve 12. Sınıf) Ergen Beklentileri Ölçeğinin tüm alt boyutları (iş ve eğitim, evlilik ve aile, din ve toplum, sağlık ve yaşam) ve Yaşam Doyumu Ölçeğinden alınmış puanlara ilişkin anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>,005$).

Tablo 5. Katılımcıların Aile Gelir Durumları Değişkenine göre Ergen Gelecek Beklentileri ile Yaşam Doyumu Puanlarına ilişkin Kruskal-Wallis Test Sonucu

Altboyutlar	Değişken	N	Ortc.	H	P
Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği(EGBÖ)	Düşük	26	4,34	4,705	,095
	Orta	255	4,88		
	Yüksek	9	5,00		
EGBÖ1 (İş ve Eğitim)	Düşük	26	4,45	6,309	,043
	Orta	255	5,09		
	Yüksek	9	5,00		
EGBÖ2 (Evlilik ve Aile)	Düşük	26	4,42	1,089	,580
	Orta	255	4,71		
	Yüksek	9	4,00		
EGBÖ3 (Din ve Toplum)	Düşük	26	4,66	1,320	,517
	Orta	255	4,66		
	Yüksek	9	5,00		
EGBÖ4 (Sağlık ve Yaşam)	Düşük	26	4,00	7,631	,022
	Orta	255	4,75		
	Yüksek	9	5,50		

Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)	Düşük	26	3,50	9,706	,008
	Orta	255	4,00		
	Yüksek	9	5,80		

Tablo 5’te Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre; katılımcıların ailelerinin gelir düzeyleri arasında (düşük, orta, yüksek) Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği alt boyutlarından “evlilik ve aile” ile “din ve toplum” bakımından anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği “iş ve eğitim” ($H(2)=6,309;p=,043$) ile “meşguliyet” ($H(2)=7,631;p=,022$) alt boyutları ve Yaşam Doyumu Ölçeği ($H(2)=9,706;p=,008$) puanları bakımından katılımcıların ailelerinin gelir düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Gruplar arasında yapılan ikili karşılaştırmalara göre, Yaşam Doyumu Ölçeğinden alınan puanlar bakımından aile gelir düzeyi yüksek (Ortc.=5,80) olan katılımcıların puanları aile gelir düzeyi düşük (Ortc.=3,50) olan katılımcıların puanlarından anlamlı şekilde yüksektir ($p<,005$). Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği “iş ve eğitim” alt boyutunda aile gelir düzeyi düşük olan katılımcıların aldıkları puanlar (Ortc.=4,45), aile gelir düzeyi yüksek olan katılımcıların aldıkları puanlardan (Ortc.=5,00) anlamlı şekilde düşüktür ($p<0,05$).

Tablo 6. Katılımcıların Ebeveynlerinin Birlikte Olma Değişkeni bakımından Ergen Gelecek Beklentileri ile Yaşam Doyumu Ölçeklerine ait Puanlarının Farklılıklarına ilişkin Mann-Whitney U Test Sonucu

Altboyutlar	Değişken	N	Ortanca	Sıra Ort.	U	P
Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği(EGBÖ)	Berber	292	4,84	161,91	3.676,500	,379
	Ayrı	28	4,64	145,80		
EGBÖ1 (İş ve Eğitim)	Berber	292	5,00	161,70	3,738,500	,455
	Ayrı	28	4,64	148,02		
EGBÖ2 (Evlilik ve Aile)	Berber	292	4,71	162,17	3.599	,295
	Ayrı	28	4,50	143,04		
EGBÖ3 (Din ve Toplum)	Berber	292	4,66	159,82	4.285,500	,672
	Ayrı	28	4,84	167,55		
EGBÖ4 (Sağlık ve Yaşam)	Berber	292	4,50	162,36	3543,500	,243
	Ayrı	28	4,37	141,05		
Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)	Berber	292	4,00	161,14	3.900	,687
	Ayrı	28	3,90	153,79		

Tablo 6 kapsamında sunulmuş olan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre katılımcıların ebeveynlerinin birlikte olmaları bakımından Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve alt boyutları (iş ve eğitim, evlilik ve aile, din ve toplum, sağlık ve yaşam) puanları ile Yaşam Doyumu Ölçeği puanları bakımından anlamlı bir farklılık bulunmadığı ifade edilebilir ($p>,005$).

Tablo 7. Katılımcıların Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine göre Ergen Gelecek Beklentileri ile Yaşam Doyumu Puanlarına ilişkin Kruskal-Wallis Test Sonucu

Ölçek/Altboyutlar	Değişken	N	Ortc.	H	P
Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği(EGBÖ)	İlkokul	146	4,80	2,834	,418
	Ortaokul	87	4,92		
	Lise	70	4,72		
	Lisans ve üzeri	17	4,84		

EGBÖ1 (İş ve Eğitim)	İlkokul	146	4,90	5,468	,141
	Ortaokul	87	5,18		
	Lise	70	5,00		
	Lisans ve üzeri	17	5,27		
EGBÖ2 (Evlilik ve Aile)	İlkokul	146	4,71	,532	,912
	Ortaokul	87	4,71		
	Lise	70	4,64		
	Lisans ve üzeri	17	4,57		
EGBÖ3 (Din ve Toplum)	İlkokul	146	4,66	4,378	,233
	Ortaokul	87	5,00		
	Lise	70	4,66		
	Lisans ve üzeri	17	4,33		
EGBÖ4 (Sağlık ve Yaşam)	İlkokul	146	4,50	7,061	,070
	Ortaokul	87	4,75		
	Lise	70	4,50		
	Lisans ve üzeri	17	5,00		
Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)	İlkokul	146	4,00	4,787	,188
	Ortaokul	87	4,20		
	Lise	70	4,00		
	Lisans ve üzeri	17	4,00		

Tablo 7’de Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre; Katılımcıların anne eğitim düzeyleri (İlkokul, ortaokul, lise, lisans ve üzeri) bakımından Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve alt boyutları (iş ve eğitim, evlilik ve aile, din ve toplum, sağlık ve yaşam) puanları ile Yaşam Doyumu Ölçeği puanları bakımından anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir ($p>,005$).

Tablo 8. Katılımcıların Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ile Yaşam Doyumu Ölçeği Puanlarının, Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine bakımından incelenmesine ilişkin Kruskal-Wallis Test Sonucu

Ölçek/Altboyutlar	Değişken	N	Ortc.	H	P
Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği(EGBÖ)	İlkokul	125	4,71	1,792	,617
	Ortaokul	84	4,71		
	Lise	92	4,64		
	Lisans ve üzeri	19	4,57		
EGBÖ1 (İş ve Eğitim)	İlkokul	125	4,66	1,641	,650
	Ortaokul	84	5,00		
	Lise	92	4,66		
	Lisans ve üzeri	19	4,33		
EGBÖ2 (Evlilik ve Aile)	İlkokul	125	4,50	,399	,940
	Ortaokul	84	4,75		
	Lise	92	4,50		
	Lisans ve üzeri	19	5,00		

EGBÖ3 (Din ve Toplum)	İlkokul	125	4,80	4,337	,227
	Ortaokul	84	4,92		
	Lise	92	4,72		
	Lisans ve üzeri	19	4,84		
EGBÖ4 (Sağlık ve Yaşam)	İlkokul	125	4,90	4,459	,216
	Ortaokul	84	5,18		
	Lise	92	5,00		
	Lisans ve üzeri	19	5,27		
Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)	İlkokul	125	4,71	6,871	,076
	Ortaokul	84	4,71		
	Lise	92	4,64		
	Lisans ve üzeri	19	4,57		

Tablo 8’de Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre; Katılımcıların baba eğitim düzeyleri (İlkokul, ortaokul, lise, lisans ve üzeri) bakımından Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve alt boyutları (iş ve eğitim, evlilik ve aile, din ve toplum, sağlık ve yaşam) puanları ile Yaşam Doyumu Ölçeği puanları bakımından anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>,005$).

Tablo 9. Katılımcıların Bir Gün İçerisinde Kendilerine Ayırdıkları Boş zaman Değişkeni Bakımından Ergen Gelecek Beklentisi ve Yaşam Doyumu Düzeyleri Farklılığına ilişkin Kruskal-Wallis Test Sonucu

Ölçek/Altboyutlar	Değişken	N	Medyan	H	P
Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği(EGBÖ)	Hiç	31	4,28	6,056	,109
	1-3 saat	158	4,82		
	3-5 saat	85	5,00		
	5 saat ve üzeri	46	4,88		
EGBÖ1 (İş ve Eğitim)	Hiç	31	4,45	3,482	,323
	1-3 saat	158	5,00		
	3-5 saat	85	5,00		
	5 saat ve üzeri	46	5,04		
EGBÖ2 (Evlilik ve Aile)	Hiç	31	4,14	5,984	,112
	1-3 saat	158	4,50		
	3-5 saat	85	5,00		
	5 saat ve üzeri	46	4,92		
EGBÖ3 (Din ve Toplum)	Hiç	31	5,00	5,379	,146
	1-3 saat	158	4,66		
	3-5 saat	85	4,66		
	5 saat ve üzeri	46	4,83		
EGBÖ4 (Sağlık ve Yaşam)	Hiç	31	3,75	13,554	,004
	1-3 saat	158	4,50		
	3-5 saat	85	4,75		

	5 saat ve üzeri	46	4,75		
Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)	Hiç	31	3,00	9,176	,027
	1-3 saat	158	4,00		
	3-5 saat	85	3,75		
	5 saat ve üzeri	46	4,00		

Tablo 9’da Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre; katılımcıların kendilerine ayırdıkları boş zaman düzeyleri bakımından Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve alt boyutlarından “iş ve eğitim”, “evlilik ve aile”, “din ve toplum” puanları arasında anlamlı farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların kendilerine ayırdıkları boş zaman düzeyleri değişkeni bakımından Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği “sağlık ve yaşam” alt boyutu puanlarının ($H(3)=13,554;p=,004$) anlamlı farklılık gösterdiği ve Yaşam Doyumu Ölçeği puanları bakımından ($H(3)=9,176;p=,027$) anlamlı farklılık sergilediği tespit edilmiştir. Gruplar arası yapılan ikili karşılaştırmalarla, kendilerine ayırdıkları boş zaman süresi 5 saat ve üzeri olan katılımcıların Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği “sağlık ve yaşam” alt boyutu puanlarının ($Ortc.=4,75$), hiç zaman ayırmayan katılımcıların puanlarından ($Ortc.=3,75$) anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<,005$). Kendilerine ayırdıkları boş zaman süresi 5 saat ve üzeri olan katılımcıların Yaşam Doyumu Ölçeği puanlarının ($Ortc.=4,00$) kendilerine hiç boş zaman ayırmayan katılımcıların puanlarından ($Ortc.=3,00$) anlamlı olarak daha yüksek olduğu ifade edilebilir ($p<,005$).

Tablo 10. Ergen Gelecek Beklentisi ile Yaşam Doyumu Ölçeği Düzeyleri arasındaki ilişkiye dair Spearman Korelasyon Test Sonucu

	N	R	p
EGBÖ	320	,494	,000
YDÖ			

Katılımcıların Ergen Gelecek Beklentisi (EGBÖ) ölçeğinden aldıkları puanlar ile Yaşam Doyumu (YDÖ) ölçeğinden almış oldukları puanlar arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan Spearman korelasyon testi sonucuna göre, iki değişken arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü doğrusal ilişki bulunduğu ifade edilebilir ($r=,494, p=,000$).

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada, kadın ve erkek katılımcılar arasında Ergen Gelecek Beklentileri ölçeğinin tüm alt boyutları (iş ve eğitim, evlilik ve aile, din ve toplum, sağlık ve yaşam) ve Yaşam Doyumu Ölçeği puanları bakımından anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiş.

Literatüre bakılıp benzer çalışmalar incelendiğinde (Yazıcı Çelebi ve Çelebi, 2018) çalışmasında anlamlı fark bulunmaz iken; (Deniz ve Yılmaz, 2004; Huebner, Funk ve Valois, 2006; Çeçen, 2007; Gündoğar, Sallanan-Gül, Uskun, Demirci ve Keçeci, 2007; Tümkaya, Çelik ve Aybek, 2011; Kabasakal ve Uz-Baş, 2013; Yılmaz ve Aslan, 2013; Çam ve Artar, 2014; Toprak, 2014) erkeklerin yaşam doyumlarının yüksek olduğu, (Goldbeck, Schmitz, Besier, Henrich ve Herschbach, 2007; Moksnes ve Espnes, 2014), kadınların yaşam doyum düzeylerinin yüksek olduğu (Çam ve Artar, 2014; Tuzgöl-Dost, 2007), araştırmalarda anlamlı bir farklılık bulunmazken; kadın erkek değişkeni açısından anlamlı farklılıklar bulan araştırmalar da mevcuttur (Dikmen, 1995; Çivitçi, 2009; Tuzgöl-Dost, 2010).

Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların öğrenimlerine devam ettikleri sınıf düzeylerinin (9., 10., 11. ve 12. Sınıf) Ergen Beklentilerinin (iş ve eğitim, evlilik ve aile, din ve toplum, sağlık ve yaşam) ve Yaşam Doyumu anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Benzeri bir çalışma olan (Yazıcı Çelebi ve Çelebi, 2018) yaşam doyumunu açısından sınıf farklılıkları arasında anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların ailelerinin gelir düzeyleri arasında (düşük, orta, yüksek) Ergen Gelecek Beklentileri (“evlilik ve aile” ile “din ve toplum”) bakımından anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir. Yine katılımcıların ailelerinin gelir düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Gruplar arasında yapılan ikili karşılaştırmalara göre, Yaşam Doyumu aile gelir düzeyi yüksek olan katılımcılar, aile gelir düzeyi düşük olan katılımcılara göre anlamlı şekilde yüksektir. Ergen Gelecek Beklentileri (“iş ve eğitim”) alt boyutunda aile gelir düzeyi düşük olan katılımcılar, aile gelir düzeyi yüksek olan katılımcılara göre anlamlı şekilde düşüktür.

2019 Ekim ayında Abdullah Çuhadar, Mehmet Demirel, Yusuf Er ve Emrah Serdar ile birlikte yaptıkları araştırmaya katılan ergen bireylerin aile gelir seviyeleri ile gelecek beklentisi arasında ki bağa bakıldığında zaman ekonomik ve sosyal gelecek alt boyutlarında orta ve yüksek gelir seviyesine sahip bireylerde kaynaklı anlamlı farklılık olduğu gözlemlenmiştir (Çuhadar ve ark., 2019).

2011 yılında Şimşek’in yaptığı bir çalışmada öğrencilerin gelecek beklenti seviyelerinin Kişisel-Mesleki, Eğitsel, Ekonomik, Sosyal ve gelecek alt boyutlarında orta düzeyin üzerinde olduğu tespit edilmiştir (Şimşek, 2011).

Sosyo ekonomik düzeyi düşük olan ergenlerin, gelecek beklentileri bakımından daha fazla kadercı düşünceye sahip oldukları, bu bireylerde benlik saygısının düşük ve kötümserlik gibi duyguların daha önde olduğu görülürken (Tuncer, 2011) buna karşın sosyo ekonomik düzeyi yüksek olan ergenlerde, hedeflerine daha kolaykansantre oldukları ve bu bireylerin sosyal hayata uyum gösterme noktasında daha kolay adapte oldukları belirtilmektedir (Kağıtçıbaşı, 1973; Robert ve Bengston, 1993).

Ekonomik düzeyi, bireyin fiziksel ve ruhsal sağlığı açısından, ikili ilişkilerini, yaşam kalite düzeyini “kötü” olarak belirleyen, evde veya yurtda yaşamaktan memnuniyet duymayan ergenlerin yaşam doyumunun daha düşük seviyelerde olduğu saptanmış (Özgür ve ark., 2010).

Araştırma sonuçlarına göre; katılımcıların ebeveynlerinin birlikte olmaları bakımından Ergen Gelecek Beklentileri (iş ve eğitim, evlilik ve aile, din ve toplum, sağlık ve yaşam) ile Yaşam Doyumu anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür.

Yazıcı ve Yazıcı Çelebi’ nin 2018 yılında yaptığı çalışmada ergenlerin ebeveynler ile olan ilişkilerden duyulan memnuniyet ile yaşam doyumunu arasında anlamlı bir bağ olduğu tespit edilmiştir (Yazıcı ve Yazıcı Çelebi, 2018). Araştırmamızda ise katılımcıların ebeveynlerinin birlikte olmaları bakımından Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği ve alt boyutları (iş ve eğitim, evlilik ve aile, din ve toplum, sağlık ve yaşam) puanları ile Yaşam Doyumu Ölçeği puanları bakımından anlamlı bir farklılık bulunmadığı ifade edilebilir ($p > .005$).

Katılımcıların anne eğitim düzeyleri (İlkokul, ortaokul, lise, lisans ve üzeri) bakımından Ergen Gelecek Beklentileri (iş ve eğitim, evlilik ve aile, din ve toplum, sağlık ve yaşam) ile Yaşam Doyumu anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir. Yine aynı şekilde katılımcıların baba eğitim düzeyleri (İlkokul, ortaokul, lise, lisans ve üzeri) bakımından Ergen Gelecek Beklentileri (iş ve eğitim, evlilik ve aile, din ve toplum, sağlık ve yaşam) ile Yaşam Doyumu anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların kendilerine ayırdıkları boş zaman düzeyleri bakımından Ergen Gelecek Beklentileri (“iş ve eğitim”, “evlilik ve aile”, “din ve toplum”) anlamlı farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Yine katılımcıların kendilerine ayırdıkları boş zaman düzeyleri değişkeni bakımından Ergen Gelecek Beklentileri (“sağlık ve yaşam”) anlamlı farklılık gösterdiği ve Yaşam Doyumu bakımından anlamlı farklılık sergilediği tespit edilmiştir. Gruplar arası yapılan ikili karşılaştırmalarla, kendilerine ayırdıkları boş zaman süresi 5 saat ve üzeri olan katılımcıların Ergen Gelecek Beklentileri (“sağlık ve yaşam”), kendilerine hiç zaman ayırmayan katılımcılardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kendilerine ayırdıkları boş zaman süresi 5 saat ve üzeri olan katılımcıların Yaşam Doyumu, kendilerine hiç boş zaman ayırmayan katılımcılardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür.

Katılımcıların Ergen Gelecek Beklentisi ile Yaşam Doyumu arasındaki ilişkiye bakıldığında, iki değişken arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü doğrusal ilişki bulunduğu görülmektedir. Ergen Gelecek

Beklenti düzeyi olumlu yönde ne kadar yüksek olursa Yaşam Doyum düzeyinin de olumlu yönde arttığı görülmüştür. Ergenlerin gelecekteki beklentileri onların gelecekle ilgili korkularını ortaya koymaktadır.

5. KAYNAKÇA

- Alpar, R. (2014). Uygulamalı İstatistik ve Geçerlilik-Güvenirlik: SPSS’de Çözümleme Adımları İle Birlikte, 3. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Aunola, K. ve Nurmi, JE (2005). Çocukların problem davranışlarında ebeveynlik tarzlarının rolü. Çocuk gelişimi , 76 (6), 1144-1159.
- Baştürk, R. (2011). Bütün yönleriyle SPSS örneklili nonparametrik istatistiksel yöntemler. Anı Yayıncılık.
- Bayoglu, A., & Purutcuoglu, E. (2010). Yetistirme yurdunda kalan ergenlerin gelecek beklentileri ve sosyal destek algilari. Kriz Dergisi, 18(1), 27-39.
- Büyüköztürk Ş., Çakmak E.K., Akgün Ö.E., Karadeniz Ş., Demirel F. (2010). Bilimsel araştırma yöntemleri (6. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çam, Z. ve Artar, M.(2014). Ergenlikte yaşam doyumu: Okul türleri bağlamında bir inceleme. Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2(1), 23-46.
- Çeçen, A. R. (2007). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve yaşam doyumu düzeylerine göre sosyal ve duygusal yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,2(3), 180-190.
- Çivitçi, A. (2009). İlköğretim öğrencilerinde yaşam doyumu. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22(1), 29-52.
- Çuhadar, A., Demirel, M., Er, Y., & Serdar, E. (2019). Lise Öğrencilerinde Boş Zaman Yönetimi Ve Gelecek Beklentisi İlişkisi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi , 12 (66).
- Dağlı, A. Ve Baysal N. (2016),Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçe’ ye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması
- Demir, İ. ,Yavuzer, H. , Meşeci, F. , Sertelin, S. (2005). Günümüz Gençliğinin Gelecek Beklentileri
- Deniz, M. E. ve Yılmaz, E. (2004). Üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ yetenekleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişki. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya
- Dikmen, A. A. (1995). Kamu çalışanlarında iş doyumu ve yaşam doyumu, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. Psychological Buletin, 95(3), 542-575.
- Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. Journal of personality assessment, 49(1), 71-75.
- Diener, E., & Lucas, R. E. (1999). 11 personality and subjective well-being. Well-being: Foundations of hedonic psychology, 213.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being. American Psychologist, 55(1), 34-39.
- Erikson, EH (1968). Psiko-tarihsel kanıtların doğası üzerine: Gandhi arayışında. Daidalos , 695-730.
- Gündoğar, D., Sallan-Gül, S., Uskun, E., Demirci, S. & Keçeci, D. (2007). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordayan etkenlerin incelenmesi. Klinik Psikiyatri, 10, 14-27
- Goldbeck, L., Schmitz, T. G., Besier, T., Herschbach, P., & Henrich, G. (2007). Life satisfaction decreases during adolescence. Quality of Life Research, 16(6), 969-979.
- Huebner, E. S., Funk, B. A. & Valois, R. F. (2006), Reliability and validity of a brief life satisfaction scale with a high school sample.Journal of Happiness Studies, 7, 41–54.
- Kabasakal, Z. & Uz-Baş, A. (2013). Öğretmen adaylarında yaşam doyumunun yordayıcısı olarak problem çözme becerileri. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 2(1), 27-35.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1973). Gençlerin tutumları Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. Ankara: ODTÜ
- Kahya, Y. (2020). Gençlerin Yaşam Kalitesi Ve Gelecek Beklentileri, Business& Management Studies: An InternationalJournal

- Keser, A. (2005). ÇALIŞMA YAŞAMI İLE YAŞAM DOYUMU İLİŞKİSİNE TEORİK BAKIŞ. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası , 55 (1), 897-913.
- Lorcu, F. (2015). "Örneklerle veri analizi SPSS uygulamalı." Ankara: Detay Yayıncılık 1 (2015).
- Marcionetti, J.,&Rossier, J. (2019).Ergenler arasındaki ilişkiler üzerine yapılan boylamasına bir çalışma öz saygı, genel öz etki, kariyer uyarlanabilirliği ve yaşam memnuniyeti, Kariyer Günlüğü Geliştirme.
- Maria CristinaGinevraa, PaolaMagnanob, ErnestoLodiç, ChiaraAnInnovazzia, ElisabettaKamusya, PatriziaPatriziç, Laura Notad,(2018). Kariyer uyarlanabilirliği ve yaşam memnuniyeti konusunda cesaret ergenlik, Ergenlik Günlüğü
- Maria CristinaGinevra A, SusannaPallini , Giovanni Maria Vecchio , Laura nota , SalvatoreSoresi, (2016). Gelecek oryantasyon ve tutumlar, kariyer uyarlanabilirliği ve kararlılık, Mesleki Davranış Günlüğü
- Moksnes, Birleşik Krallık, Espnes, GA ve Haugan, G. (2014). Ergenlerde stres, bütünlük duygusu ve duygusal belirtiler. Psikoloji ve Sağlık , 29 (1), 32-49.
- Orhunbilge, N. (2000). Örnekleme Yöntemleri ve İstatistik Testleri, Avcıol Basım Yayın, 2.Baskı, İstanbul.
- Robert E.,L. Ve Bengston W.,L. (1993). RelationshipsWithParents, Self-EsteemandPsychologicalWell-Being in YoungAdulthood. SocialPsychologyOuerterly, Vol: 56 No:4
- Suldo, S. M., Riley, K. N., & Shaffer, E. J. (2006). Academic correlates of children and adolescents' life satisfaction. School Psychology International, 27(5), 567-582.
- Spear, L. P. (2000). The adolescent brain and age-related behavioral manifestations. Neuroscience & biobehavioral reviews, 24(4), 417-463.
- Şimşek, H., (2011). Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki Lise Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri ve Gelecek Beklentilerini Etkileyen Faktörler, Kuramsal Eğitim Bilimleri Dergisi- Journal of Theoretical Educational Science, 5(1):90-109.
- Tuncer, M. (2011).Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması, TurkishStudies
- TUZGÖL DOST, MEL İ. HA (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyum düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi.
- Tümkaya, S., Çelik, M. & Aybek, B. (2011). Lise öğrencilerinde boyun eğici davranışlar, otomatik düşünceler, umutsuzluk ve yaşam doyumunun incelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20(2), 77-94.
- Özgür, G. Babacan Gümüş, A. Durdu, B. (2010) Evde ve Yurtta Kalan Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumu
- Wang, WangshuaiandLi, JieandSun, GongandZhang, Xin-an andCheng, Zhiming , (2016) Algılamanın arabuluculuk Rolü Başarılı Ajans ve moderasyon Duygu değer biçme rolü, Münih Kişisel RePEc Arşivi
- Toprak, H.(2014). Ergenlerde mutluluk yaşam doyumunun yordayıcısı olarak psikolojik sağlamlık ve psikolojik ihtiyaç doyumunu, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi. Sakarya.
- Tuzgöl-Dost, M. (2010). Güney Afrika ve Türkiye' deki üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre öznel iyi oluş ve yaşam doyumlarının incelenmesi. Eğitim ve Bilim Dergisi, 35(158), 76-89.
- Yavuzer, H., Demir, İ., Meşeci, F., & Sertelin, Ç. (2005). Gunumuz Gençliğinin Gelecek Beklentileri. HAYEF Journal of Education, 2(2), 93-103.
- Yazıcı-Çelebi & Çelebi, (2018) Lise Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, ERCIYES JOURNAL OF EDUCATION (EJE)
- Yılmaz. E. & Aslan, H. (2013). Öğretmenlerin iş yerindeki yalnızlıkları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 3(3), 59-69.